МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ КОРАБЛЕБУДУВАННЯ
ІМЕНІ АДМІРАЛА МАКАРОВА
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ ІНСТИТУТ
ІМЕНІ В.О. СУХОМЛИНСЬКОГО
Кафедра спеціальної та інклюзивної освіти

ЗАТВЕРДЖЕНО
Проректор із науково-педагогічної роботи
_____ Сергій СЛОБОДЯН

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Program of the Discipline

Супервізія і наставництво в інклюзивній освіті

SUPERVISION AND MENTORING IN INCLUSIVE EDUCATION

рівень вищої освіти другий (магістерський)

тип дисципліни вибіркова

мова викладання українська

Миколаїв – 2025

Робоча програма навчальної дисципліни *«Супервізія і наставництво в інклюзивній освіті»* скерована на підготовку фахівців усіх галузей знань усіх спеціальностей

« 30 » вересня 2025 р. 21 с.

Розробник: *Шапочка Катерина Анатоліївна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти*

Проєкт робочої програми навчальної дисципліни *«Супервізія і наставництво в інклюзивній освіті» розглянуто на засіданні кафедри спеціальної та інклюзивної освіти*
Протокол № 3 від « 01 » жовтня 2025 р.

В.о. завідувачки кафедри *Катерина ШАПОЧКА*

Проєкт робочої програми навчальної *«Супервізія і наставництво в інклюзивній освіті» розглянуто Науково-методичною комісією Навчально-наукового педагогічного інституту імені В.О. Сухомлинського*
Протокол № 1 від « 14 » жовтня 2025 р.

Голова *Людмила ХРЯЩЕВСЬКА*

Проєкт робочої програми навчальної дисципліни *«Супервізія і наставництво в інклюзивній освіті» погоджено з навчальним відділом*

Начальник відділу *Андрій ЛАБАРТКАВА*

Робочу програму навчальної дисципліни *«Супервізія і наставництво в інклюзивній освіті» затверджено Навчально-методичною радою НУК*
Протокол № 8 від « 29 » жовтня 2025 р.

Голова НМР НУК *Сергій СЛОБОДЯН*

© НУК, 2025
© Шапочка К.А., 2025

ЗМІСТ

Вступ *4*

1. Опис навчальної дисципліни *5*

2. Мета вивчення навчальної дисципліни *6*

3. Передумови для вивчення дисципліни *6*

4. Очікувані результати навчання *6*

5. Програма навчальної дисципліни *6*

6. Методи навчання. Засоби діагностики результатів навчання та методів їхнього демонстрування *11*

7. Форми поточного та підсумкового контролю *11*

8. Критерії оцінювання результатів навчання *15*

9. Засоби навчання *15*

10. Рекомендовані джерела інформації *16*

Анотація

Програма вивчення вибіркової навчальної дисципліни «Супервізія і наставництво в інклюзивній освіті» складена к.пед.н., доцентом Шапочкою Катериною Анатоліївною для підготовки здобувачів другого рівня вищої освіти зі всіх спеціальностей університету.

Дана програма «Супервізія і наставництво в інклюзивній освіті» може бути використана багато профільно в системі підготовки та перепідготовки здобувачів, підвищення кваліфікації педагогічних працівників.

У програмі «Супервізія і наставництво в інклюзивній освіті» представлено теоретико-методологічні, нормативно-правові та організаційно-методичні засади інклюзивної освіти. Програма спрямована на висвітлення наступних питань: світовий досвід упровадження інклюзивної освіти; організація інклюзивного навчання в закладах освіти; дидактичні системи та педагогічні технології інклюзивної освіти; професійна компетентність керівника закладів з інклюзивними класами/групами; формування партнерської взаємодії суб'єктів інклюзивного навчання; індекс інклюзії як механізм моніторингу і оцінки діяльності закладу освіти; тощо. Для поглибленого вивчення пропонуються корисні ресурси, які складають сучасні наукові матеріали зарубіжних вчених, зокрема, канадських.

Метою вивчення курсу «Супервізія і наставництво в інклюзивній освіті» є опанування майбутніми фахівцями з інклюзивної освіти сучасними методичними та організаційними підходами до проведення супервізії і наставництва як інструменту професійної підтримки та професійного розвитку за місцем праці працівника.

Основним завданням курсу є: надання здобувачам ґрунтовних знань в галузі інклюзивної освіти, а саме у сфері супервізії і наставництва в інклюзивній освіті; сформувати діагностико-аналітичні й консультативні знання з використання індекса інклюзії як механізма моніторингу і оцінки діяльності закладу освіти; сформувати здатність використовувати професійно-профільовані знання і впровадження психолого-педагогічних технологій; уміння консультувати педагогів освітніх організацій, які здійснюють інклюзивне навчання дітей з особливими освітніми потребами.

Ключові слова: *інклюзивна освіта, супервізія і наставництво, діти з особливими освітніми потребами, інклюзивне середовище*

Annotation

The program of the selective discipline "Supervision and mentoring in inclusive education" is made by Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor Kateryna Shapochka in accordance with the educational and scientific program of training second (educational) level of higher education in all specialties of the university.

This program "Supervision and mentoring in inclusive education" can be used in many ways in the system of training and retraining of applicants, professional development of teachers.

The program "Supervision and mentoring in inclusive education" presents theoretical and methodological, regulatory and organizational and methodological principles of inclusive education. The program aims to highlight the following issues: global experience in implementing inclusive education; organization of inclusive education in educational institutions; didactic systems and pedagogical technologies of inclusive education; professional competence of the head of institutions with inclusive classes / groups; formation of partnership interaction of inclusive education parties; Index of inclusion as a mechanism for monitoring and evaluating the activities of educational institutions; etc. For in-depth study, useful resources are offered, which are modern scientific materials of foreign scientists, in particular, Canadian.

The purpose of studying the course "Supervision and mentoring in inclusive education" is for future specialists in inclusive education to master modern methodological and organizational approaches to supervision and mentoring as a tool of professional support and professional development at the workplace of the employee.

The main objectives of the course are: to provide students with thorough knowledge in the field of inclusive education, namely in the field of pedagogical management of inclusive education; to form diagnostic-analytical and consultative knowledge on the use of the Index of inclusion as a mechanism for monitoring and evaluating the activities of educational institutions; to form the ability to use professionally profiled knowledge and the introduction of psychological and pedagogical technologies; ability to advise teachers of educational organizations that provide inclusive education for children with special educational needs.

Key words: inclusive education, supervision, mentoring, children with special educational needs, inclusive environment

1. Опис навчальної дисципліни

<table>
<tr><td rowspan="2">Найменування показників</td><td rowspan="2">Галузь знань, спеціальність (освітня програма), освітній рівень</td><td colspan="2">Характеристика навчальної дисципліни</td></tr>
<tr><td>денна форма навчання</td><td>заочна форма навчання</td></tr>
<tr><td>Кількість кредитів – 5</td><td rowspan="3">Усі галузі знань</td><td colspan="2">Вибіркова</td></tr>
<tr><td>Модулів – 2</td><td colspan="2">Рік підготовки:</td></tr>
<tr><td>Змістових модулів – 5</td><td>1-й</td><td>1-й</td></tr>
<tr><td rowspan="3">Електронний адрес РПНД на сайті Університету</td><td rowspan="8">Усі спеціальності</td><td colspan="2">Семестр</td></tr>
<tr><td>2-й</td><td>2-й</td></tr>
<tr><td colspan="2">Лекцій</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Індивідуальне науково-дослідне завдання –</td><td>30 год.</td><td>6 год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Практичні, семінарські</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Загальна кількість годин –150</td><td>30 год.</td><td>6 год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Лабораторні</td></tr>
<tr><td rowspan="5">Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2;

самостійної роботи студента – 6</td><td>0 год.</td><td>0 год.</td></tr>
<tr><td rowspan="5">Освітній рівень:
другий (магістерський)</td><td colspan="2">Самостійна робота</td></tr>
<tr><td>90 год.</td><td>138 год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Індивідуальні завдання:</td></tr>
<tr><td colspan="2">Вид контролю: залік</td></tr>
<tr><td colspan="2">Форма контролю: комбінована</td></tr>
</table>

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення курсу «Супервізія і наставництво в інклюзивній освіті» є опанування майбутніми фахівцями з інклюзивної освіти сучасними методичними та організаційними підходами до проведення супервізії і наставництва як інструменту професійної підтримки та професійного розвитку за місцем праці працівника.

Вивчення дисципліни забезпечує набуття наступних компетенцій:

–здатність працювати самостійно та у команді. Уміння організовувати власну діяльність та виконувати роботу у взаємодії з колегами, надавати допомогу, спрямовану на аналіз та подолання професійних труднощів, запобігання професійному вигоранню;

–здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях, спрямування до особистісного та професійного розвитку, самовдосконалення та всебічної професійної самореалізації;

–здатність мислити гнучко й неупереджено, генерувати оригінальні ідеї, вирішувати існуючі проблеми використовуючи нестандартні рішення і підходи;

–здатність демонструвати розуміння інклюзивних цінностей; володіння базовими знаннями та розуміння основних концепцій та теорій інклюзивного навчання; здатність застосувати знання при здійсненні модифікацій та адаптацій змісту і методів навчання, у процесі проектування освітнього процесу та безпечного інклюзивного середовища;

–здатність застосовувати уміння працювати в міждисциплінарній команді під час розроблення індивідуальної програми розвитку дитини з особливими освітніми потребами, у процесі соціально-педагогічного супроводу дитини в інклюзивному середовищі;

3. Передумови для вивчення дисципліни:

Передумов для вивчення дисципліни немає.

4. Очікувані результати навчання

Вивчення навчальної дисципліни не передбачає формування та розвиток у студентів програмних результатів навчання через належність дисципліни до категорії вибіркових. Під час опанування матеріалами курсу студенти матимуть можливість оволодіти такими компетенціями:

І. Загальнопредметні:

ЗК-1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК-2. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК-3. Здатність працювати в команді.

ЗК-4. Здатність до міжособистісної взаємодії.

ІІ. Фахові:

СК-1. Усвідомлення сучасних концепцій і теорій функціонування, обмеження життєдіяльності, розвитку, навчання, виховання і соціалізації осіб з особливими освітніми потребами.

СК-2. Здатність до аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду становлення і розвитку спеціальної та інклюзивної освіти.

СК-3. Здатність працювати в команді, здійснювати комплексний корекційно-педагогічний, психологічний та соціальний супровід дітей з особливими освітніми потребами, в тому числі з інвалідністю в різних типах закладів.

СК-4. Здатність до системного психолого-педагогічного супроводу сім'ї, яка виховує дитину з особливими освітніми потребами.

СК-5. Здатність будувати гармонійні відносини з особами з психофізичними порушеннями, їхніми сім'ями та учасниками спільнот без упередженого ставлення до їх індивідуальних потреб.

4. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1.

Змістовний модуль 1. Проектування педагогічної діяльності в інклюзивному освітньому середовищі. Сучасні уявлення про супервізію і наставництво

Тема 1. Інклюзивна освіта як сучасна освітня парадигма. Інклюзивне навчання як освітній особистісно орієнтований процес. Диференційоване викладання. Організаційно-методичні аспекти диференційованого викладання. Адаптації та модифікації. Стратегії навчання в інклюзивному класі .Система організації навчання в інклюзивному класі.

Супервізія і наставництво: основні підходи та принципи в інклюзивній освіті

Тема 2. Сутність поняття «супервізія», «наставництво». Погляди на визначення та аналіз сторін, мета, завдання супервізії. Основні функції супервізії. Типи супервізії.

Базові цінності супервізії. Супервізія в структурному контексті організації та суспільства. Орієнтованість на людину змісту та процесу. Супервізори та супервізовані. Регулярна супервізія.

Етичні і юридичні принципи супервізії. Компетентність. Інформована згода. Захист прав клієнта і молодого фахівця. Конфіденційність. Відповідальність. Базові етичні принципи супервізії П. Хоукінса та Р. Шохет.

Значення супервізії і наставництва. Адміністративний та освітній методи супервізії. Основні різновиди супервізії: наставницька супервізія (tutorial supervision), навчальна/ тренінгова супервізія (training supervision), менеджерська супервізія (managerial supervision), консультаційна супервізія (consultancy supervision).

Тема 3. Особливості взаємодії супервізора та супервізованого. Важливі завдання супервізора. Основні функції супервізора. Різновиди супервізії з огляду на особливості взаємодії супервізора і супервізованого. Супервізія внутрішня, зовнішня, взаємна (інтравізія). Зміст супервізії. Фокуси (проблеми) супервізії. Відповідальність.

Змістовний модуль 2. Моделі супервізії

Тема 4. Поняття супервізійної моделі. Класифікація супервізорських моделей. Специфічно орієнтовані моделі: модель розвитку вмінь, модель супервізії в сімейній терапії, Роджеріанська модель супервізії.

Тема 5. Професійно орієнтовані фази розвитку супервізії. Індуктивна фаза. Фаза зв'язку: професійний аспект: взаємодія практики й працівника; аспект співпраці: взаємодія працівника й команди; аспект управління: взаємодія команди й установи; організаційний аспект: взаємодія установи й практики. Фаза інтеграції: інтеграція: фокус на роботі в цілому.

Тема 6. Загальні уявлення про фактори, що впливають на супервізорські відносини. Статичні фактори. Динамічні фактори. Гендерні фактори та міжкультурні фактори.

Модуль 2

Змістовний модуль 3. Стилі роботи супервізора/ наставника, фокуси та форми

Тема 7. Основні *стилі* супервізора. Базові компоненти стилю: спосіб спілкування, орієнтація на завдання чи на процес, стиль навчання/ викладання. Ефективні та неефективні стилі супервізії. Аспекти стилю супервізора. «Робочий стиль». Базові компоненти стилю. Спосіб спілкування. Орієнтація на завдання чи процес. Стиль навчання або викладання. Основні умови ефективного навчання стосовно супервізії. Визначення та формування стилю стосунків у супервізії.

Тема 8. Трактування *фокусу* супервізії. Основні стадії фокусування. Класифікації фокусів у супервізії. *Форми супервізії.* Індивідуальна супервізія: очна та заочна. Моніторинг супервізії. Групова та колегіальна супервізія.

Тема 9. Початок роботи супервізора/наставника та супервізорські відносини: етика та цінності

Ключові елементи контракту. Укладання контракту. Тривалість, частота та інші практичні аспекти супервізії. Початок бесіди. Гнучкість у супервізії. «Синдром ручки дверей». Конфіденційність. Підготовка, визначення порядку денного, методи та навички, ведення записів. Забезпечення оцінки та перегляду, питання меж. Супервізія як динамічний процес.

Значення супервізорських відносин. Чинники супервізорських відносин. Базові принципи, навички та риси супервізії. Опірність (тривога) супервізованого. Основні фактори опору. Типи опору. Тривога. Ефективні стратегії зворотного зв'язку для супервізованого.

Паралельні процеси в супервізії. Трансференція. Контртрансференція. Двоспрямованість паралельних процесів у супервізії.

Змістовний модуль 4. Функції та якості супервізора/наставника. Професійні ризики: реакція супервізора на стрес і травму.

Тема 10. Особистісні властивості супервізора. Чинники, які формують характер супервізора. Перебування в ролі супервізованого. Перебування в ролі наставника студентів, або вчителя практики. Супервізорські ролі.

Тема 11. Контекст супервізії. Чинники контексту, які впливають на становлення супервізора. Користувачі послуг. Контекст команди.

Діяльність супервізора в новому оточенні. Власні потреби супервізора.

Тема 12. Джерела стресу. Основні стресогенні чинники. Накопичений стрес та вигорання. Проактивна реакція супервізора. Професійне вигорання. Професійна психологічна травма. Адаптація до травми. Реакція супервізора на травму. Адаптація до травми.

Змістовний модуль 5. Супервізія індивідів, груп та команд.

Тема 13. Поняття групової супервізії. Структура. Ролі. Делегування частин ролі супервізора групи. Різновиди ведення групової супервізії. Методи. Переваги, недоліки та види групової супервізії. Обернена (або зворотна) супервізія. Заміщена супервізія. Якості та властивості супервізора групи.

Поняття команди. Класифікації команд. Аспекти розгляду функціонування конкретної команди. Взаємозалежність членів команди: інтегрованість, співробітництво, незалежність. Відмінності у формальній владі: ієрархічна, делегована, вирівняна. Зовнішні стосунки команди. Мультидисциплінарна команда. Розмір та склад команди. Зовнішні впливи та зосередження на команді. Зосередження на команді задля розв'язання проблем. Навчання роботі з командою.

Тема 14. Формати супервізії. Індивідуальні зустрічі. Зустріч із двома працівниками. Групова супервізія. Перехресна командна супервізія. Консультації з консультантами. Консультації «рівний – рівному».

Тема 15. Мотивація працівників і керівництва: навчання та розвиток супервізії і наставництва і інклюзивній освіті.

Процес навчання та розвитку в супервізії. Сучасні актуальні проблеми навчання супервізорів в Україні. Створення в організації умов для ефективної супервізії. Знання та вміння супервізора. Основні функції визначення базових навичок супервізора. Необхідні для консультаційної супервізії категорії вмінь. Політика розвитку персоналу. Навчання нових супервізорів. Навчання авторитетних супервізорів. Підготовка тренерів.

Самооцінка молодого фахівця. Функції супервізора щодо закінчення консультуваня (фактори, які впливають на результат консультування). Рекомендації для роботи супервізора (щодо самооцінки, зворотного зв'язку, удосконалення) на різних рівнях його професійного розвитку. Якості супервізора. Адаптовані системи оцінок для супервізора незадовільної оцінки

4. Тематичний план навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин									
	денна форма					Заочна форма				
	усього	у тому числі				усього	у тому числі			
		лек	пр	лаб	с.р.		лек	пр	лаб	с.р.
1	**2**	**3**	**4**	**5**	**7**	**8**	**9**	**10**	**11**	**12**
Змістовний модуль 1. Проектування педагогічної діяльності в інклюзивному освітньому середовищі. Сучасні уявлення про супервізію і наставництво. Супервізія і наставництво: основні підходи та принципи в інклюзивній освіті										
Тема 1. Інклюзивна освіта як сучасна освітня парадигма. Інклюзивне навчання як освітній особистісно орієнтований процес	10	2	2		6	10				10
Тема 2. Сутність поняття «супервізія», «наставництво». Погляди на визначення та аналіз сторін, мета, завдання супервізії. Основні функції супервізії. Типи супервізії.	10	2	2		6	10	2			8
Тема 3. Особливості взаємодії супервізора та супервізованого. Важливі завдання супервізора. Основні функції супервізора.	10	2	2		6	10		2		8
Разом за змістовим модулем 1	**30**	**6**	**6**		**18**	**30**	**2**	**2**		**26**
Змістовний модуль 2. Моделі супервізії										
Тема 4. Поняття супервізійної моделі. Класифікація супервізорських моделей. Специфічно орієнтовані моделі: модель розвитку вмінь, модель супервізії в сімейній терапії, Роджеріанська модель супервізії	10	2	2		6	10		2		8
Тема 5. Професійно орієнтовані фази розвитку супервізії. Індуктивна фаза. Фаза зв'язку: професійний аспект: взаємодія практики й працівника; аспект співпраці: взаємодія працівника й команди;	10	2	2		6	10				10

аспект управління: взаємодія команди й установи; організаційний аспект: взаємодія установи й практики. Фаза інтеграції: інтеграція: фокус на роботі в цілому.										
Тема 6. Загальні уявлення про фактори, що впливають на супервізорські відносини. Статичні фактори. Динамічні фактори. Гендерні фактори та міжкультурні фактори.	10	2	2		6	10				10
Разом за змістовим модулем 2	**30**	**6**	**6**		**18**	**30**		**2**		**28**
Змістовний модуль 3. **Стилі роботи супервізора/ наставника, фокуси та форми. Початок роботи супервізора/наставника та супервізорські відносини: етика та цінності**										
Тема 7. Основні *стилі* супервізора. Базові компоненти стилю: спосіб спілкування, орієнтація на завдання чи на процес, стиль навчання/ викладання. Ефективні та неефективні стилі супервізії. Аспекти стилю супервізора. «Робочий стиль». Базові компоненти стилю. Спосіб спілкування. Орієнтація на завдання чи процес. Стиль навчання або викладання. Основні умови ефективного навчання стосовно супервізії. Визначення та формування стилю стосунків у супервізії.	10	2	2		6	10				10
Тема 8. Трактування *фокусу* супервізії. Основні стадії фокусування. Класифікації фокусів у супервізії. *Форми супервізії.* Індивідуальна супервізія: очна та заочна. Моніторинг супервізії. Групова та колегіальна супервізія.	10	2	2		6	10				10

Тема 9. Початок роботи супервізора/наставника та супервізорські відносини: етика та цінності	10	2	2		6	10	2			8
Разом за змістовим модулем 3	**30**	**6**	**6**		**18**	**30**	**2**			**28**
Змістовний модуль 4. Функції та якості супервізора/наставника. Професійні ризики: реакція супервізора на стрес і травму.										
Тема 10. Особистісні властивості супервізора. Чинники, які формують характер супервізора. Перебування в ролі супервізованого. Перебування в ролі наставника студентів, або вчителя практики. Супервізорські ролі.	10	2	2		6	10				10
Тема 11. Контекст супервізії. Чинники контексту, які впливають на становлення супервізора. Користувачі послуг. Контекст команди. Діяльність супервізора в новому оточенні. Власні потреби супервізора.	10	2	2		6	10				10
Тема 12. Джерела стресу. Основні стресогенні чинники. Накопичений стрес та вигорання. Проактивна реакція супервізора. Професійне вигорання. Професійна психологічна травма. Адаптація до травми. Реакція супервізора на травму. Адаптація до травми.	10	2	2		6	10				10
Разом за змістовим модулем 4	**30**	**6**	**6**		**18**	30				**30**
Змістовний модуль 5. Супервізія індивідів, груп та команд. Мотивація працівників і керівництва: навчання та розвиток супервізії і наставництва і інклюзивній освіті.										
Тема 13. Поняття групової супервізії. Структура. Ролі. Делегування частин ролі супервізора групи.	10	2	2		6	10	2			8

Різновиди ведення групової супервізії. Методи. Переваги, недоліки та види групової супервізії. Обернена (або зворотна) супервізія. Заміщена супервізія. Якості та властивості супервізора групи. Поняття команди. Класифікації команд.										
Тема 14. Формати супервізії. Індивідуальні зустрічі. Зустріч із двома працівниками. Групова супервізія. Перехресна командна супервізія. Консультації з консультантами. Консультації «рівний – рівному».	10	2	2		6	10				10
Тема 15. Мотивація працівників і керівництва: навчання та розвиток супервізії і наставництва і інклюзивній освіті.	10	2	2		**6**	10		2		8
Разом за змістовим модулем 5	**30**	6	6		18	30	2	2		26
Разом за курсом	150	30	30		60		6	6		138

5. Теми практичних занять

№ теми	Назва теми	кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Тема 1. Інклюзивна освіта як сучасна освітня парадигма. Інклюзивне навчання як освітній особистісно орієнтований процес	2	-
2	Тема 2. Сутність поняття «супервізія», «наставництво». Погляди на визначення та аналіз сторін, мета, завдання супервізії. Основні функції супервізії. Типи супервізії.	4	-
3	Тема 3. Особливості взаємодії супервізора та супервізованого. Важливі завдання супервізора. Основні функції супервізора.	2	2
4	Тема 4. Поняття супервізійної моделі. Класифікація	2	2

	супервізорських моделей. Специфічно орієнтовані моделі: модель розвитку вмінь, модель супервізії в сімейній терапії, Роджеріанська модель супервізії		
5	Тема 5. Професійно орієнтовані фази розвитку супервізії. Індуктивна фаза. Фаза зв'язку: професійний аспект: взаємодія практики й працівника; аспект співпраці: взаємодія працівника й команди; аспект управління: взаємодія команди й установи; організаційний аспект: взаємодія установи й практики. Фаза інтеграції: інтеграція: фокус на роботі в цілому.	2	-
6	Тема 6. Загальні уявлення про фактори, що впливають на супервізорські відносини. Статичні фактори. Динамічні фактори. Гендерні фактори та міжкультурні фактори.	4	2
7	Тема 7. Основні *стилі* супервізора. Базові компоненти стилю: спосіб спілкування, орієнтація на завдання чи на процес, стиль навчання/ викладання. Ефективні та неефективні стилі супервізії. Аспекти стилю супервізора. «Робочий стиль». Базові компоненти стилю. Спосіб спілкування. Орієнтація на завдання чи процес. Стиль навчання або викладання. Основні умови ефективного навчання стосовно супервізії. Визначення та формування стилю стосунків у супервізії.	4	-
8	Тема 8. Трактування *фокусу* супервізії. Основні стадії фокусування. Класифікації фокусів у супервізії. *Форми супервізії.* Індивідуальна супервізія: очна та заочна. Моніторинг супервізії. Групова та колегіальна супервізія.		
9	Тема 9. Початок роботи супервізора/наставника та супервізорські відносини: етика та цінності		
10	Тема 10. Особистісні властивості супервізора. Чинники, які формують характер супервізора. Перебування в ролі супервізованого. Перебування в ролі наставника студентів, або вчителя практики. Супервізорські ролі.		
11	Тема 11. Контекст супервізії. Чинники контексту, які впливають на становлення супервізора. Користувачі послуг. Контекст команди. Діяльність супервізора в новому оточенні. Власні потреби супервізора.		
12	Тема 12. Джерела стресу. Основні стресогенні чинники. Накопичений стрес та вигорання. Проактивна реакція супервізора. Професійне вигорання. Професійна психологічна травма. Адаптація до травми. Реакція супервізора на травму. Адаптація до травми.		
13	Тема 13. Поняття групової супервізії. Структура. Ролі. Делегування частин ролі супервізора групи. Різновиди		

	ведення групової супервізії. Методи. Переваги, недоліки та види групової супервізії. Обернена (або зворотна) супервізія. Заміщена супервізія. Якості та властивості супервізора групи. Поняття команди. Класифікації команд.		
14	Тема 14. Формати супервізії. Індивідуальні зустрічі. Зустріч із двома працівниками. Групова супервізія. Перехресна командна супервізія. Консультації з консультантами. Консультації «рівний – рівному».		
15	Тема 15. Мотивація працівників і керівництва: навчання та розвиток супервізії і наставництва і інклюзивній освіті.		
	Всього годин	30	6

Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	На основі аналізу практики у сфері освіти зробити SWOT-аналіз сучасної системи здійснення супервізії	10	10
2	Проаналізувати *Т*ипове положення про проведення супервізії впровадження концепції *"*Нова українська школа". Укласти таблицю за наступними критеріями: стандартизація, зміст, форми, умови здійснення, критерії моніторингу та оцінювання.	5	10
3	Розробити тренінг з налагодження довірливих стосунків між супервізором та супервізованим та формування лідерських якостей.	10	16
4	Розробити тренінг з налагодження взаємодії супервізованого з клієнтом	10	16
5	Розробити тренінгові вправи з формування супервізорських відносин	10	16
6	Проаналізувати методики оцінювання стилю супервізора та зробити звіт за результатами роботи	5	10
7	Використовуючи метод картування громади, зібрати дані про наявну інфраструктуру та соціальні послуги для дітей з ООП та їхніх сімей.	5	10
8	Підібрати методи проведення командної супервізії.	10	10
9	Підібрати методи проведення групової супервізії.	5	10
10	Підібрати методи проведення індивідуальної супервізії.	5	10
11	Підготувати презентацію про кращі практики практики здійснення супервізії	5	10
12	Знайти у мережі Інтернет, науковій чи публіцистичній літературі матеріали, що містять опис зарубіжних практик здійснення супервізії та підготувати презентацію, дослідити можливості їх імплементації в Україні.	10	10
	Всього годин	90	138

Самостійна робота

Розподіл годин самостійної роботи для студентів денної форми навчання:
підготовка до практичних занять – ***2-4 год. / 1 заняття***;
підготовка мультимедійної презентації до доповіді – ***10 год. / 1 роботу;***
підготовка до контрольних заходів – ***15 год. / 1 захід***

Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Вид роботи	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Підготовка до практичних робіт	60	88
2	Мультимедійна презентація/проєкт	10	20
3	Підготовка до контрольних заходів	20	30
4.			
	Разом	90	138

6. Методи навчання. Засоби діагностики результатів навчання та методів їхнього демонстрування

Словесні, наочні, практичні, практико-теоретичні, пояснювально-ілюстративні, репродуктивні Технології: здоров'язбережувальні, інформаційно-комунікаційні, комунікативно-мовленнєві, соціально-комунікативні, розвивальні, діагностичні, пропедевтичні, особистісно зорієнтовані, диференційованого навчання, методики виховного спрямування

І. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності.

1) За джерелом інформації:

• Словесні: лекція (традиційна, проблемна, лекція-прес-конференція) із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (PowerPoint –Презентація), семінари, пояснення, розповідь, бесіда.

Наочні: спостереження, ілюстрація, демонстрація.

• Практичні: вправи.

2) За логікою передачі і сприймання навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3) За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4) За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів: з книгою; виконання індивідуальних навчальних проектів.

ІІ. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності: методи стимулювання інтересу до навчання: навчальні дискусії; інтерактивні методи навчання, створення ситуацій пізнавальної новизни та зацікавленості.

Засобами діагностики та демонстрування результатів навчання є: поточне усне опитування, поточні письмові самостійні роботи, контрольні роботи, тестові технології, презентації, проекти, підсумкова комплексна контрольна робота.

7. Форми поточного та підсумкового контролю

Для оцінки знань, умінь і навичок студентів при вивченні даного курсу використовуються наступні методи контролю: фронтальне опитування, письмове опитування, практичні заняття, контрольні роботи, творчі завдання, реферати.

Досягнення студента оцінюються за 100-бальною системою Університету.

Підсумкова оцінка навчального курсу містить оцінки з поточного контролю та оцінки підсумкового контролю. В кожного компонента своя частка в загальній системі оцінок, де студент може набрати від 60 балів до 100 балів. Під компонентом проміжних оцінок розуміються поточні оцінки протягом семестру.

Підсумкова оцінка навчального курсу є сумою проміжних оцінок (усна відповідь, проектні (самостійні роботи), реферат, контрольна робота (максимально 85 балів) й оцінки за контрольну роботу (максимально 15 балів).

Поточний контроль проводиться на кожному практичному занятті та за результатами виконання завдань самостійної роботи. Він передбачає оцінювання теоретичної підготовки здобувачів вищої освіти із зазначеної теми (у тому числі самостійно опрацьованого матеріалу) під час роботи на заняттях та набутих практичних навичок під час виконання завдань практичних і проєктних самостійних робіт, а також презентації результатів виконаних завдань та досліджень.

Зарахування кредитів навчального курсу можливо тільки лише досягнення результатів, запланованих РПНД, що виражається в одній із позитивних оцінок, передбачених чинним законодавством.

Усні відповіді на семінарських заняттях	**Критерії оцінювання**
4	Відповідь правильна, повна, логічна, містить аналіз, систематизацію, узагальнення, містить аргументовані висновки з доречним ілюстративним матеріалом, може підкріплюватися коректними цитуваннями думок / поглядів учених.
3,5	Відповідь в цілому правильна, доволі повна, логічна; допущені несуттєві помилки та неточності у викладенні матеріалу.
2	Відповідь частково правильна, містить неточності, недостатньо обґрунтована з використанням неправильної / некоректної термінології.
1,5	Відповідь частково правильна, містить неточності, проте не містить жодних аргументів та ілюстративного матеріалу.
0	Студент не дає відповіді чи його відповідь містить значну кількість суттєвих помилок, не обґрунтована.
	Максимальна оцінка студента за цей компонент програми 24/36 балів (1 модуль – 24б., 2 модуль - 36 б. ДФН), (ЗФН).

Самостійна (проектна) робота	**Критерії оцінювання**
36/30/24/16	Студент правильно виконує завдання в установлений термін, презентує аналітику різних наукових джерел, підбирає доречний ілюстративний матеріал, здійснює коректні та доцільні цитування, а також грамотно проводить експеримент і на високому рівні здійснює обробку його результатів.
30/24/18/12	Студент правильно виконує завдання в установлений термін, презентує аналітику різних наукових джерел, допускається незначних помилок у добірці ілюстративного матеріалу, здійснює коректні та доцільні цитування, в експериментальних роботах містяться незначні недоліки в обробці їхніх результатів.
24/18/13/8	Студент виконує роботу з порушенням установленого часу для цього

	виду роботи; дає в цілому правильну відповідь, але поверхнево чи з певними неточностями, подає недоцільні цитування та недоречні ілюстрації, а також виконує експериментальні роботи не на різнотипних мовленнєвих матеріалах та з недостатньою кількістю респондентів.
18/13/8/4	Студент виконує роботу з порушенням установленого часу для цього виду роботи; дає в цілому правильну відповідь, але не презентує аналітику різних наукових джерел, не підбирає доречний ілюстративний матеріал, не наводить коректні та доцільні цитування, проводить експерименти, проте не презентує обробку його результатів та не демонструє вміння робити висновки.
9/6/4/1	Студент виконує роботу з методичної допомоги викладача на кожному етапі проведення експериментів.
0	Студент не виконує роботи.
	Максимальна оцінка студента за цей компонент програми 30/16 балів (1 модуль – 30 б., 2 модуль 16 б. ДФН) (36, 24 відповідно ЗФН).

Контрольна робота	**Критерії оцінювання**
ДФН/ЗФН 16	Робота виконана без змістових помилок (завдання І, ІІ та ІІІ рівнів складності), містить точні відповіді на питання теоретичного характеру, правильно ідентифікує технологію і правильно виявляє неточності в тексті. Бал знижується в разі наявності орфографічних та пунктуаційних помилок.
ДФН/ЗФН 15-12	Робота представлена з повними та правильними відповідями всіх рівнів складності, студент правильно ідентифікує технологію профайлінгу і правильно структурує хід виявлення брехні в тексті, проте допускається помилок шляхом упущення кількох відповідних маркерів. Бал знижується в разі наявності орфографічних і пунктуаційних помилок.
ДФН/ЗФН 11-7	Робота виконана з огріхами в описі технології профайлінгу, проте безпомилково виконано завдання І та ІІ рівнів складності. В такій роботі завдання щодо детекції брехні в тексті виконано неправильно. Бал знижується в разі наявності орфографічних і пунктуаційних помилок.
ДФН/ЗФН 6-5	Робота виконана з неточностями у формулюванні дефініцій термінів (ІІ рівень складності) та значними огріхами в описі технології профайлінгу (ІІІ рівень складності). Завдання щодо детекції брехні тексті виконано неправильно або не виконано взагалі. Бал знижується в разі наявності орфографічних і пунктуаційних помилок.
ДФН/ЗФН 4–1	Робота містить значну кількість помилок у завданнях усіх рівнів складності або незначну кількість помилок у завданнях І та ІІ рівнів складності та відсутності виконання завдань ІІІ рівня. Бал знижується в разі наявності орфографічних і пунктуаційних помилок.
0	Робота не виконувалася.
	Максимальна оцінка студента за цей компонент програми 16 балів (для ДФН/ЗФН)

Форма контролю	**Максимальна кількість балів**	
	Денна форма	**Заочна форма**
Модуль 1		
Практичні заняття	6х4 бали = 24 балів	3х4 бали = 12 балів
Самостійна (проектна) робота	2х30 балів = 60 балів	2х36 балів = 72 балів
Контрольна (письмова) робота	1х16 балів= 16 балів	1х16 балів = 16 балів
Всього	100 балів	100 балів

Модуль 2		
Практичні заняття	9х4 бали = 36 балів	3х4 бали = 12 балів
Самостійна (проектна) робота	3х16 балів = 48 балів	3х24 балів = 72 балів
Контрольна (письмова) робота	1х16 балів = 16 балів	1х16 балів = 16 балів
Всього	**100**	**100**
Разом:	**(100х2)/2**	

8. Критерії оцінювання результатів навчання

		Денне відділення		Заочне відділення	
		Вид роботи	Кількість балів	Вид роботи	Кількість балів
Модуль1.					
ЗМ 1	Т1	Відповідь на семінарському занятті	4	Відповідь на семінарському занятті	
	Т2	Відповідь на семінарському занятті	4	Відповідь на семінарському занятті	4
	Т3	Відповідь на семінарському занятті	4	Відповідь на семінарському занятті	
		Самостійна робота	30	Самостійна робота	36
ЗМ 2	Т4	Відповідь на семінарському занятті	4	Відповідь на семінарському занятті	4
	Т5	Відповідь на семінарському занятті	4	Відповідь на семінарському занятті	4
	Т6	Відповідь на семінарському занятті	4		20
		Самостійна робота	30	Самостійна робота	36
		Контрольна робота	16	Контрольна робота	16
Модуль 2					
ЗМ 3	Т7	Відповідь на семінарському занятті	4	Відповідь на семінарському занятті	4
	Т8	Відповідь на семінарському занятті	4	Відповідь на семінарському занятті	
	Т9	Відповідь на семінарському занятті	4	Відповідь на семінарському занятті	
		Самостійна робота	16	Самостійна робота	24

ЗМ 4	Т10	Відповідь на семінарському занятті	4		
	Т11	Відповідь на семінарському занятті		Відповідь на семінарському занятті	4
	Т12	Відповідь на семінарському занятті	4		
		Самостійна робота	16	Самостійна робота	24
	Т13	Відповідь на семінарському занятті	4		4
	Т14	Відповідь на семінарському занятті	4	Відповідь на семінарському занятті	
	Т15	Відповідь на семінарському занятті	4		
		Самостійна робота	16	Самостійна робота	24
		Контрольна робота	16	Контрольна робота	16
Підсумковий контроль		Залік		Залік	
Сума			**(100х2)/2**		**(100х2)/2**

12. Рекомендована література

Базова

1. Супервізія: професійна підтримка і професійний розвиток педагогів. ULR: http://www.ussf.kiev.ua/images/news/2019.09.18/%D0%A1%D1%83%D0%BF%D0%B5%D1%80%D0%B2%D1%96%D0%B7%D1%96%D1%8F.pdf
2. Браун А. Супервізор у соціальній роботі: Супервізія догляду в громаді, денних та стаціонарних установах / А. Браун, А. Боурн ; [пер. з англ. Т. Семигіної]. К. : Університет. вид-во «Пульсари», 2003. – 240 с.
3. Волошина, О. В. (2021). Інтервізія та супервізія як форми методичного супроводу професійного розвитку фахівців системи психологічного забезпечення зво із специфічними умовами навчання. *Редакційна колегія*, 36.
4. Ivanyuk, I. (2018). Супервізія та інтервізія у роботі педагога. *Психологія та психосоціальні інтервенції*, *1*, 36-40.
5. Іванюк, І. В. (2018). Супервізія та інтервізія в школі: дієві засоби від професійного вигорання вчителів. *Сучасна школа України*, *10*, 40-44.
6. Klokar, N. I., Goncharenko, N., & Dymenko, R. (2019). Супервізія як демократична складова управління Новою українською школою: основні принципи. *Global Academics*, *3*(4).
7. Олексін, Ю. П., & Якубовська, С. С. (2018). Педагогічна супервізія як елемент індивідуалізації дуального навчання. *Young*, *56*(4.1).
8. Bauman W. F. (1972) Games counselor trainees play: Dealing with trainee resistance, Counselor Education and Supervision, U(3):251-256.
9. Benshoff J. B. (1992) Peer consultation for professional counselors. Ann Arbor, MA : Clearinghouse of Counseling and Personnel Services.
10. Bernard J. M., Goodyear R. K. (1992) Fundamentals of clinical supervision. Boston : Allyn & Bakon.

11. Borders L. D. (1989) A pragmatic agenda for developmental supervision research. Counselor Education and Supervision, 29(0): 16-24.

12. Bradley L. G. (1989) Counselor supervision: Principles, process, and practice (2nd ed.). Muncie: IN : Accelerated Development.

Допоміжна

1. Колупаєва А.А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи. Монографія. -К.: САММІТ-книга, 2008
2. Основи інклюзивної освіти. Навчально-методичний посібник / за заг. ред. Колупаєвої А.А. - К: « А. С. К. », 2012. - 308 с.
3. Данілавічюте Е. А. Стратегії викладання в інклюзивному навчальному закладі: навчально-методичний посібник / За заг. ред. А. А. Колупаєвої. – К.: Видавнича група «А.С.К.», 2012. – 360 с.
4. Диференційоване викладання в інклюзивному навчальному закладі: навчально-методичний посібник / за загальною редакцією Колупаєвої А. А. – К.: Видавнича група «А.С.К.», 2012. – 124с. – (Серія «Інклюзивна освіта»).
5. Таранченко О. М., Найда Ю. М. Диференційоване викладання в інклюзивному навчальному закладі: навч. курс та навчально-методичний посібник / за заг.ред. А. А. Колупаєвої. – К.: Видавчнича група «А.С.К.», 2012. - 124 с. – (Серія «Інклюзивна освіта»).
6. Універсальний дизайн в освіті: посібник / Під заг. ред. Софій Н. З., - К.: ТОВ Видавничий дім «Плеяди», 2015. - 76 с.
7. Шапочка К.А. Методичні рекомендації з дисципліни *«Інклюзивна освіта»*. Миколаїв: МНУ імені В.О. Сухомлинського, 2020. 137 с.
8. Шапочка К.А., Михальченко Н.В., Шапочка В.А. СУПЕРВІЗІЯ – ПРОФЕСІЙНА ПІДТРИМКА В ІНКЛЮЗИВНІЙ ОСВІТІColloquium-journal №32 (225), 2024 Część 1 (Warszawa, Polska) 55-59
9. КУРЧАТОВА Анжеліка, ШАПОЧКА Катерина, ВДОВИЧЕНКО Раїса ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ БАТЬКАМ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ . Наукові записки. Серія: Педагогічні науки. Кропивницький: Центрально-український державний університет імені Володимира Винниченка, 2025. Випуск 218. 324 с/ https://pednauk.cusu.edu.ua/index.php/pednauk/issue/view/41/104
10. Шапочка Катерина Анатоліївна, Курчатова Анжеліка Віталіївна Педагогічні умови підготовки майбутніх вихователів до роботи в інклюзивному освітньому середовищі *Глобальні трансформації розвитку суспільства*: кол. моногр. – Харків: СГ НТМ «Новий курс», 2024. – 156 с.

13. Інформаційні ресурси

- www.nmc.io.ippo.kubg.edu.ua
- www.ussf.kiev.ua
- www.naiu.org.ua
- http://ispukr.org.ua/